Kaštieľ v Krasňanoch ukrýva tajomstvá

Kaštieľ v Krasňanoch je jednou z najkrajších historických stavieb v našom okolí. Je výnimočný nielen svojím pôdorysom, ktorý pozostáva z dvoch kaštieľov, ale aj obrovskou záhradou, ktorá skrýva mnohé, doteraz neodhalené tajomstvá. Hotový poklad sa nachádza aj v interiéri kaštieľa, ktorý bol len nedávno celý zrekonštruovaný.

Michala Stehlíková
Snímka archív Kaštieľ Krasňany

KRASŇANY. Príbeh kaštieľa v Krasňanoch sa začal odvíjať koncom 16. storočia. V starých listinách sa uvádza, že v tomto období dal šľachtický rod Pongráczovcov prestavať svoju neskorogotickú kúriu na renesančný kaštieľ. Okolo objektu sa tiahla vodná priekopa a jediný prístup do kaštieľa bol cez padací mostík, ktorého pozostatky sa dodnes zachovali na pôvodnej vstupnej bráne. O niekoľko rokov neskôr začali majitelia kaštieľ upravovať a hneď vedľa neho postavili nový s ústredným nádvorím. Oba kaštiele boli v 18. storočí prepojené prízemným spojovacím krídlom. Prvou veľkou rekonštrukciu prešiel kaštieľ už ako celok v rokoch 1898 – 1912, kedy bola k nemu pristavená aj kaplnka. V roku 1963 bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Poslednou veľkou opravou prešiel v rokoch 1967 - 1980. Až do druhej svetovej vojny patril kaštieľ Pongráczovcom, po znárodnení prešiel do majetku štátu. V tomto období sa využíval najmä na kultúrne podujatia. Niekoľko rokov tu sídlili aj zoológovia z Považského múzea Žilina. Po reštitúciách v roku 1995 sa kaštieľ dostal späť do vlastníctva pôvodných majiteľov. Tí neskôr ponúkli opustený objekt na predaj. „Od roku 1999 do roku 2004 bol kaštieľ na predaj a postupne chátral. V apríli 2004 tadiaľto prechádzal súkromný klient z Talianska, ktorý má veľký záujem o históriu. Zhodou okolností u neho pracovali študenti zo Slovenska, od ktorých sa dozvedel o tomto kaštieli. Zastavil sa tu a kaštieľ kúpil. Následne sa začalo s rekonštrukciou celého vnútra," rozpráva súčasný správca kaštieľa v Krasňanoch Karol Martinko.

Pozoruhodné zbierky

Bežnému návštevníkovi pri pohľade na exteriér kaštieľa možno ani nenapadne, že vo vnútri sa skrýva nevídaný poklad v podobe úplne zrekonštruovaných priestorov zariadených v historickom štýle. „Stav kaštieľa potom, ako odtiaľto odišlo Považské múzeum, bol taký, že na chodbách boli ľudské exkrementy, striekačky od drog, smeti... Okná boli porozbíjané, potrhané ríny. Skrátka, robil sa tu vandalizmus. V priebehu 10 rokov, čo je kaštieľ v súkromných rukách, sa podarilo zrekonštruovať celé vnútro, vytvoriť divadelnú sálu, knižnicu, zrekonštruovať kaplnku, ktorá bola aj vysvätená, vytvorili sme nové izby, z ktorých je už 10 kompletne zariadených," hovorí správca objektu.

Prechádzka po jednotlivých krídlach kaštieľa je ako návrat do dávnej minulosti. Po chodbách sú rozmiestnené drevené historické truhlice, ktorých je v celom objekte 176. Majiteľ je totiž vášnivým zberateľom starožitností. V kaštieli má zostavených niekoľko zbierok, od starodávnych zbraní, kľučiek, zámkov až po zbierku fajok. „Je síce nefajčiar, ale podarilo sa mu zozbierať desiatky historických fajok. Pričom najstaršie sú dve vojenské fajky zo 16. storočia. Aj keď to tak možno nevyzerá, ale najväčšia fajka, čo tu je, pozostáva až z 32 dielov," prekvapuje nás správca kaštieľa.

Jazierko s plačúcou sochou

Pozoruhodná je aj divadelná sála, ktorej strop je zdobený ručne maľovanými obrazmi slovenských hradov a kaštieľov. „Túto miestnosť sme zrekonštruovali v roku 2007. Maľby na strope maľovali žiaci strednej umeleckej školy. V strede je pôvodná podobizeň kaštieľa z roku 1861 od miestnej kronikárky Dagmary Vojtekovej," prezrádza správca kaštieľa.

Postupne prechádzame jednotlivými miestnosťami a dostávame sa až do kaplnky, ktorá bola po rekonštrukcii slávnostne zasvätená patrónke obce, svätej Monike. Priečelie chóru je vyzdobené maľbami šikovnej kronikárky, ktorá takto skrášlila aj niektoré časti fasády kaštieľa. Nielen vnútro kultúrnej pamiatky, aj jej záhrada nám vyráža dych. Čo záhrada, ale hotový park! Ako sa dozvedáme od správcu, po celom areáli je rozmiestnených 5 fontán. Všetky sú funkčné a zapínajú sa pri rôznych spoločenských udalostiach, ktoré sa za posledný rok rozbehli v kaštieli. V pomerne zachovalom stave sa v záhrade nachádzajú aj sochy zo 16. a 17. storočia. „Sú tu vysadené stromy, ktoré môžu mať aj 450 rokov. Najstarší bol dub z roku 1535, ktorý sme však pred deviatimi rokmi museli odstrániť, lebo sa už na ňom podpísal zub času," vysvetľuje Karol Martinko.

Ako z raja sa v zadnej časti záhrady nachádza malé jazierko, ktoré je v súčasnosti vypustené, ale je len otázkou času, kedy sa zas naplní vodou. Najprv bolo potrebné opraviť most, ktorý viedol na ostrovček v strede jazierka. Profil jazierka súčasný majiteľ nechal zväčšiť, v súčasnosti sa doň zmestí cca 200 kubíkov vody. V priebehu tohto týždňa plánujú jazierko vyčistiť a postupne ho „zavodniť". Všímame si aj bronzovú sochu smutnej ženy, ktorá sa nachádza v jeho koryte... Takto nám správca zdôvodňuje jej pôvod: „Sochu tam umiestnil majiteľ. Ako sme sa totiž dozvedeli zo starých dokumentov a z kroniky, v 18. storočí vraj tadiaľto prechádzal koč na Strečno. Kone sa však splašili, koč sa prevrhol a cestujúci sa utopili. Keď sa to majiteľ dozvedel, dal na ich pamiatku zhotoviť túto sochu."

Zlatý koč a tajná chodba až na hrad Strečno

Aj krasňanský kaštieľ má svoje legendy. Napríklad o koči, ktorý bol celý zo zlata a je zakopaný niekde v areáli kaštieľa.

„V písomnej zmienke z 12. storočia sa hovorilo o lúpežných rytieroch, ktorí lúpili na ceste okolo Váhu a celý svoj lup brali sem. Jedným z lupov bol aj tento zlatý koč. Majiteľ si však myslí, že to, čo bolo, treba nechať tak. Hovorí sa aj o tom, že odtiaľto až pod hrad Strečno je prekopaná tajná chodba. Viac však nepoviem, vieme niečo my aj pamiatkari, ale sme si istí, že nebolo všetko prebádané. Sú totiž určité veci, ktoré boli v čase komunizmu na kaštieli prerobené, zabetónované. Ale nie všetko...," hovorí záhadne správca objektu.

Zaujímame sa aj o to, aké ďalšie plány má do budúcna majiteľ s kaštieľom. Prvoradé je vymeniť strechu, ktorá už pomaly dosluhuje, opraviť fasádu... „Vízia kaštieľa je, aby sa ľudia mohli prísť kultúrne vyžiť na miesto, kde to dýcha históriou," dodáva Karol Martinko. <

Bobry sa u nás postupne udomácňujú

Na území nášho národného parku žije okolo 3200 druhov zvierat. Tento počet sa v posledných rokoch rozšíril aj o bobra vodného, ktorý bol koncom 19. storočia na Slovensku úplne vyhubený. **Ochranári mu budú v nasledujúcich mesiacoch venovať špeciálnu pozornosť.**

MALÁ FATRA. Podľa ochranárov je návrat bobra do širšej oblasti Malej Fatry bezpochyby dobrou správou. V minulosti totiž patril k bežne rozšíreným druhom, až kým ho nezačal prenasledovať človek. „Prenasledovaný bol pre cennú kožušinu i mäso. Koncom 19. storočia žilo v celej Európe asi 1200 kusov, na Slovensku bol celkom vyhubený. Posledný odstrel je uvádzaný zo Žitného ostrova z roku 1858. Do našej krajiny začal bobor prenikať z Rakúska v roku 1977 a z Poľska v roku 1981," rozpráva riaditeľ Správy Národného Parku Malá Fatra (NPMF) Michal Kalaš.

Do oblasti horného Považia sa bobor vrátil asi pred 7 až 9 rokmi. Udomácnil sa v oblasti Bytče a Turca. Pred dvoma rokmi zaznamenali jeho nezameniteľné pobytové znaky – ohlodané kmene stromov – aj pri Hornom Hričove. „Obsadzovanie pôvodných biotopov je z hľadiska biologickej diverzity vítané a mali by sme si to vážiť, pretože po 100 rokoch sme generácia, ktorá získava opätovný kontakt so zaujímavým druhom," konštatuje Michal Kalaš.

Na území národného parku našli prvé ohlodané dreviny pred dvoma rokmi, a to na východnej hranici parku, na Orave. „Koncom minulého roka bol rozsah takto označených drevín vyšší, čo naznačovalo, že na lokalite sa mohli vyskytovať aspoň dva jedince. Smutnou správou je, že v polovici februára bol jeden cca 10 kg jedinec v blízkosti lokality zrazený autom," hovorí.

V tomto roku plánujú ochranári venovať bobrom špeciálnu pozornosť. „Budeme lokality výskytu pravidelne sledovať, či už fyzicky s využitím najmodernejšej techniky (napr. termovízia), ale tiež prostredníctvom fotopascí. Budeme zaznamenávať rozsah pobytových znakov a priamych pozorovaní jedincov," dodáva riaditeľ Správy NPMF.

Bobor vodný alebo bobor euroázijský je charakteristický svojím sploštenym chvostom, v dospelosti dorastá až do hmotnosti 30 kilogramov, čo ho radí medzi najväčšie hlodavce v Európe. Bobor je viazaný na vodu, osídľuje tečúce a stojaté vody, najmä však dolné časti tokov. Dreviny a kríky stína preto, aby sa dostal ku kôre a tenkým výhonkom, ktoré sú v zime jeho hlavným zdrojom obživy. Konáre používa ako materiál na svoje stavby. Spravidla uprednostňuje mäkké dreviny. Tým, že obhrýza kmene do kužeľa, dokáže zoťať aj veľké stromy do hrúbky 50 cm.

Vraj medzi živočíchmi len ťažko nájsť druh,ktorý má porovnateľný vplyv na krajinu ako bobor.

-ms-, snímka archív